

Avel och dräktighet

Kort information och tänkvärda upplysningar för dig som tänker låta dina katt gå i avel.

Om P-piller, parning och dräktighet nedtecknat av Michaela Vanek på en föreläsning med veterinär Bodil Ström Holst anordnad av Skogkattsligan hösten 2001.

AVEL FÖR ATT FÅ sunda djur hos en liten population måste alltid bli en balansgång. En balansgång mellan risk för spridning av sjukdomar och risk för inavel. Vad man alltid bör vara vaksam över är sjukdomssmitta eftersom smittöverföring kan ske i samband med parning. Det är hanen som smittar honan eftersom smittämnen kan finnas i spermier. Det kan vara blodburen smitta t ex Fiv. Det kan vara smitta genom direktkontakt från t ex gemensamma matskålar eller kattlådor.

Det är därför viktigt att innan man sammanför katterna, ta reda på hälsotillståndet.

P-piller

När ska man ge p-piller? Det ska ges när honkatten inte löper. Ur livmoderssynpunkt är det bra att göra ett uppehåll under vintermånader na – om möjligt.

Standarddosen är 1 tablett/vecka, men är det så att katten börjar "smälöpa" mot slutet av veckan ska man öka dosen.

Biverkningar: Slemhinnan bli tjockare och därmed svårigheter att bli dräktig. Juvantumör god-/elakartad. Vill man undvika juvantumör ska man göra paus i p-pilleranvändandet. En naturlig paus är dräktighet.

Man kan ge hankatter p-piller för att ta udden av deras "manliga" beteende. Det är ju viktigt att kunna använda så många avelshonar som möjligt och då är detta ett alternativ om hankatten markerar mycket och ofta. Spermakvaliteten påverkas inte så mycket. Kvaliteten hos spermier återhämtar sig och det ger inte missbildade kattungar.

Ska man inte använda en katt i avel bör man överväga kastrering. Kastrering minskar risken för juvantumörer om man kastrerar före 2 års ålder.

Parning

Honan bör komma till hanen, detta p g a att hanen är mer beroende av sitt revir och kan bli störd av en förflyttning. Honan kan visserligen för ett kort slag sluta löpa men kommer sedan att komma i gång när hon acklimatiserat sig. Det bästa är om honan och hanen träffas på den tredje löpdagen. Detta beror på att

honans löpningsbeteende orsakas av könshormonet östrogen. Östrogenet bildas i äggblåsorna som finns i äggstockarna. Äggblåsorna börjar att växa strax före och under förlöpningen. Under höglöpningen blir äggblåsorna större och mognar för att tillbakabildas om katten ej får ägglossning (= blir parad). Blir katten parad går det en signal till hypofysen att frisläppa LH (= luteiniseringshormon). Detta hormon påverkar äggblåsorna så att de brister (= ägglossning). Hankattens penis är försedd med små hårda taggar som ökar stimulansen och därmed underlättar ägglossningen. Under de första dyggen i höglöpningen frisätts inte tillräckligt med LH för att det ska bli ägglossning efter parning. Dag 3-4 under höglöpningen är systemet "moget" och ägglossningen kommer i gång.

Dräktighet

Katten är dräktig i 63 +/- 4 dagar. Ägglossningen sker ca 1 dygn efter parning. Själva befruktningen sker i äggledarna och transporten till livmodern tar ca 5-6 dygn. Implantationen, vilket betyder att de befruktade äggen fäster sig i livmodern, sker 12-13 dygn efter parning. Embryon fördelar sig jämt i hornen. Så antalet dagar som parningen sker spelar ingen roll utan katterna reglerar parningen själva.

Kullstorlek

Livmoderutrymmet hos honan spelar stor roll. Ägglossningen är också av betydelse. Hanens spermakvalitet är viktig. Många kattedjur har sämre spermakvalitet men fortplantar sig ändå. Hankatter som ofta går i avel kan ge färre antal ungar i kullarna.

Fosterutveckling

De första fosterveckorna är viktiga, så ge därför inga läkemedel till honan!

Under 4:e fosterveckan kan man känna "kulor" i magen. När man känner katten på magen ska man vara mycket försiktig. Med spretande fingrar känner man försiktigt nedanför/bakom bröstkorgen. Katten ska stå upp. I femte veckan och uppåt känns det "svampigt".

Längden mäts från bakhuvudet till svansro-

ten. Det finns inga tabeller för olika raser angående vikt och längd på kattungar. Vill man åldersbestämma ett dött foster gör man det genom att se hur det ser ut. Detta gäller speciellt vid spontana aborter. Föds kattungarna före 63:e dagen har de svårare att klara sig.

Problem och störningar under dräktighet

Det är inte alla parningar och dräktigheter som lyckas och det kan vara bra att känna till några av dessa problem. Om man har problem med sin avelshona i samband med avel eller förlossning kan det vara bra att föra dagbok. Miljö och stress kan ligga bakom många "störningar". Vill man uppnå bra resultat med sin avel ska man se till att ge honan lugn och ro när hon är dräktig.

KRONISK LIVMODERINFLAMMATION kan uppstå beroende av olika faktorer bl a tidig embryonal död, resorption (tillbakabildande) och dödfödda kattungar. P-piller kan påverka men även att katten vid upprepade tillfällen är skendräktig.

ABORT/MISSFALL kan ske i olika fosterstadier. Ungen som kommer ut har dött inne i livmodern.

RESORPTION: embryo dör och tillbakabildas. Det som kommer ut ser som en klump.

INFEKTIONER (kattpest, kattsnuva, FIV, Felv) kattpest kan ge abort/missbildade kattungar. Ungarna kan även bli vingliga p g a lillhjärnsskador.

HERPESVIRUS OCH CALICIVIRUS kan ge abort.

FIBROADENOMATÖS MAMMAR HYPERPLASI (ej vanligt) godartad juvantumör. Detta gäller främst unga katter. Detta kan ske när som helst under dräktigheten. Tillståndet är progesteronberoende och förekommer även vid p-pilleranvändande kan även drabba hankatter. Det finns läkemedel för detta men under dräktighet kan man ej ge det.

Michaela Vanek

ansvarar ej för eventuella fel som förekommer i denna sammanställning av föreläsningen.

FOSTERUTVECKLING

Vecka	Vikt	Längd	Övrigt
2			"rörliga" (se dräktighet)
3	0,16 g	1,5 cm	
4	0,9 g	2,5 cm	kallas för foster: organsystemet är anlagt, gommen kommer att växa lite till, könets är fortfarande obestämt. I denna fas kan ungen få gomsplatt om honan får kortison. Fostren har småkattungars utseende.
5	5 g	4,7 cm	klor, slutna ögon och öron.
6	18 g	7,2 cm	
7	41 g	9,5 cm	lite päls
8	76 g	11,7 cm	päls med färg
9	102 g	13,8 cm	